

PIOTR GÓRECKI

Wydział Teologiczny Uniwersytetu Opolskiego

<https://orcid.org/0000-0002-6052-3968>

pgorecki@uni.opole.pl

Sławomir Kęszka. 2024. *Diecezja kaliska w latach 1992–2017. Zarys dziejów*. Pelplin: Wydawnictwo „Bernardinum”. ISBN 978-83-8333-212-3.

Mija już ponad 30 lat od chwili, kiedy św. Jan Paweł II bullą *Totus Tuus Poloniae Populus* z 25 marca 1992 r. zreorganizował podział administracyjny Kościoła katolickiego w Polsce. Była to największa reorganizacja sieci diecezjalnej w dziejach naszego kraju. Powołanych zostało wówczas 13 nowych diecezji, a 8 dotychczasowych zostało podniesionych do rangi archidiecezji. Rozwiązane zostały także historyczne unie łączące archidiecezje: gnieźnieńską i poznańską oraz gnieźnieńską z warszawską. Po niewielkiej korekcie z 2004 r. i erygowaniu kolejnych 2 nowych diecezji, dzisiejszy obraz Kościoła w Polsce to 14 archidiecezji metropolitalnych i 27 diecezji rzymskokatolickich, diecezja ordynariatu polowego oraz archidiecezja i diecezja greckokatolicka. Idea zastosowania tak dużego podziału i powołania do życia tak wielu nowych diecezji miała na celu zintensyfikowanie posługi duszpasterskiej oraz zmniejszenie liczby katolików w poszczególnej diecezji tak, aby „biskup mógł być bliżej wiernych”. Wydaje się, że obchodzone w 2017 r. w nowych diecezjach jubileusze 25-lecia ich istnienia były dobrym momentem, aby pokusić się o pierwsze syntezy ich dziejów, ponieważ dotychczas publikowano najczęściej krótkie zarysy poszczególnych diecezji (i to bynajmniej nie wszystkich), bądź też silono się na napisanie nieco większych objętościowo artykułów. Do takich właśnie prac należy recenzowana monografia, poświęcona dziejom diecezji kaliskiej, która jako rozprawa habilitacyjna ukazała się w 2024 r. w pelplińskim wydawnictwie „Bernardinum”.

Autorem monografii jest ks. Sławomir Kęszka – kapłan diecezji kaliskiej, a w latach 2007–2020 archiwista w Kurii Diecezji Kaliskiej; stąd wydaje się, że

osoba najbardziej kompetentna do napisania właśnie takiej publikacji. Przed teologią studiował historię na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, gdzie w 1998 r. uzyskał magisterium. W tej samej uczelni na Wydziale Teologicznym w 2005 r. uzyskał magisterium z teologii, przyjmując w tym samym roku święcenia kapłańskie. W międzyczasie podjął studia doktorskie z historii, przedkładając 5 marca 2007 r. rozprawę doktorską: *Życie i dzieło ks. pralata Wacława Błazińskiego (1870–1944)* i uzyskując stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie historii¹. W 2017 r. ks. Kęszka ukończył studia podyplomowe w zakresie teologii, uzyskując stopień licencjata teologii na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. 7 marca 2025 r. odbył kolokwium habilitacyjne, wykazując w swoim dorobku naukowym po doktoracie – poza recenzowaną monografią – kolejnych 9 książek, 13 monografii redakcyjnych i edycji źródeł, a także 21 artykułów naukowych.

Na wstępie recenzowanej monografii autor pisze o celu, jaki mu przyświecał:

Próba ukazania panoramy wydarzeń z pierwszych 25 lat istnienia diecezji kaliskiej, utworzonej 25 marca 1992 r. na mocy bulli Jana Pawła II *Totus Tuus Poloniae Populus*. [Ma ona być] próbą przedstawienia w miarę pełnego, ale rzecz zrozumiała, subiektywnego obrazu minionego czasu; czasu charakteryzującego się rozmachem podejmowanych działań (s. 11).

Z lektury dzieła wynika, że ks. Kęszka sili się w nim na próbę ukazania dziejów Kościoła kaliskiego z trojakię perspektyw: historycznej, socjologicznej i pastoralnej. Wtrącenie autora, że publikacja może mieć zabarwienie „subiektywne”, jest – na szczęście – tylko grzecznościowym zabiegiem, bo osobiście uważam, że pozycja ma walor wysoce obiektywny. Jeśli przyjrzeć się dotychczasowemu dorobkowi naukowemu autora, łatwo wysunąć wniosek, że to właśnie jemu przysługiwało prawo do napisania pierwszej syntezy, może i jeszcze krótkich, niemniej konkretnych dziejów diecezji, o określonej strukturze terytorialnej, posiadającej swoje instytucje itd. Swojej rodzimej diecezji autor poświęcił wiele lat pracy badawczej i wysiłku naukowego, pisząc liczne artykuły, monografie lub rozdziały w książkach, a niejedną z tych publikacji również redagował. Atut „swojego terenu” i dobrego znawstwa źródeł zgromadzonych w archiwum (przecież sam autor je porządkował, tworząc i wydając do zgromadzonych tam akt katalog) to mocna strona autora.

¹ Sławomir Kęszka. 2008. *Życie i dzieło Ks. Pralata Wacława Błazińskiego 1870–1944*. Kalisz: Opiekun – Dwutygodnik Diecezji Kaliskiej.

Książka składa się z 8 rozdziałów, w których przedstawiono kluczowe zagadnienia dla diecezji kaliskiej i jej dziejów. Rozdziały 1–3 mają charakter wprowadzający. Przybliżają one powstanie diecezji kaliskiej, ukazują zarząd diecezji i jej instytucje centralne, a także strukturę dekanalną i parafialną, ze szczególną charakterystyką sanktuariów diecezjalnych i lokalnych – głównie miejsc kultu maryjnego. Rozdziały 4–8 przedstawiają „główne kierunki tworzenia i kształtowania się Kościoła kaliskiego jako ludu Bożego – młodej diecezji ze wskazaniem na szczególnie patronat świętego Józefa” (s. 12). W tym względzie autor poddał charakterystyce duchowieństwo i wiernych diecezji, opisał główne aspekty posługi duszpasterskiej i aktywności religijno-społecznej, wreszcie – co wydaje się zabiegiem wręcz koniecznym, skoro diecezja ta jest wciąż młoda – już nie w kalendarzowym wydaniu (a również i taki tekst wyszedł kilka lat wcześniej spod jego ręki) opisał główne wydarzenia, jakie były udziałem pasterzy diecezji i ich wiernych, szczególnie zaś pielgrzymki Jana Pawła II do Kalisza 4 czerwca 1997 r. Całość pracy wieńczy zbyt krótki wstęp i zakończenie, wykaz „ważniejszych” skrótów i „najważniejszej” bibliografii, co moim zdaniem jest dla takich prac niezręcznym zabiegiem. Być może wygrały w tym względzie aspekty ekonomiczne w wydaniu dzieła, co można wnioskować również po braku tabel, map i ilustracji. Te ostatnie nie podlegają naukowej ocenie, niemniej ułatwiają lekturę, a we wcześniejszych pracach autora to właśnie szata ilustracyjna i sposób wydania książek były ich mocną stroną.

W rozdziale pierwszym, zatytułowanym: *Powstanie diecezji kaliskiej* (s. 15–24), autor w sposób skrótowy przybliżył dziedzictwo kościelnej przeszłości, jaka cechuje dzisiejszą diecezję. To najsłabsza część pracy i moim zdaniem jakby wręcz wymuszona, by później móc już w sposób swobodny prowadzić naukowy dyskurs. Nie znajdziemy tutaj więcej informacji niż te, że oprócz dziedzictwa dawnej archidiecezji gnieźnieńskiej (w 1818 r. tereny te zostały w dużej swej części, oderwane od metropolii,łączonej personalnie z Poznaniem w strukturach zaboru pruskiego), mamy tu do czynienia z XIX-wieczną i rozległą diecezją włocławską, leżącą w strukturach zależnego od Rosji Królestwa Polskiego, nazywaną diecezją włocławsko-kaliską lub diecezją kujawską. A przecież pozostałe ziemie dzisiejszej diecezji miały wręcz inną historię. To prawda, że na mocy bulli papieża Piusa VII *Ex imposita Nobis* diecezja miała tytuł *Vladislaviensis seu Calisiensis*, ale kiedy w 1992 r. ustanowiona została diecezja kaliska (ponownie posiadająca taką nazwę), składała się ona z aż 6 części dawnych diecezji: poznańskiej, gnieźnieńskiej, wrocławskiej oraz wyodrębnionej z niej diecezji opolskiej, a także włocławskiej oraz wyodrębnionej z niej diecezji częstochowskiej (tak nawet autor pisze w monografii na s. 131). Przecież autor uczestniczył w napisaniu wielu tekstów, które zresztą sam redagował: *Materiały*

do dziejów diecezji kaliskiej. *Przynależność diecezjalna Ziemi Kaliskiej* (107 s.)², a także *Diecezja kaliska. Parafie – kościoły – kaplice. Przeszłość i teraźniejszość* (913 s.)³. W tej ostatniej książce szczególnie rozdział jego autorstwa: *Z historii Kościoła na Ziemi Kaliskiej* (s. 5–43) poświęcony jest zarysowi dziejów terenów tworzących dzisiejszą diecezję. Omawia to, czego tak brakuje w pierwszym rozdziale monografii, a także prezentuje liczne mapy i tabele, które pozwalają z kolei zobrazować sieć dekanalną i parafialną diecezji (o czym autor pisze z kolei w rozdziale trzecim). Myślę, że właśnie to dzieło jest uzupełnieniem tego, czego brakuje w rozdziale wprowadzającym, będącym – bądź co bądź – częścią całościowego zarysu dziejów. Uwzględnienie licznych prac ks. Witolda Kujawskiego i ks. Józefa Dębińskiego z Włocławka (tylko jeden artykuł został ujęty w bibliografii autora), a także cytowanej często przez nas, historyków, publikacji ks. Bolesława Kumora: *Granice metropolii i diecezji polskich 968–1939* (drukowanej w kilku częściach w periodyku „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”)⁴ nadałoby pracy jeszcze lepszy obraz. Wyciągnięte wnioski pomogłyby lepiej wprowadzić czytelnika w pamiętny rok 1992, od którego autor rozpoczyna swoją monografię. Uważam, że naukowy genetyzm to płaszczyzna konieczna, będąca zarazem dobrym wprowadzeniem do właściwej części monografii.

W rozdziale drugim, noszącym tytuł: *Zarząd diecezji i instytucje centralne* (s. 25–68), autor scharakteryzował diecezję pod kątem jej urzędów i instytucji kurialnych. W tym względzie przybliżyła najpierw postacie pasterzy: biskupów diecezjalnych oraz ich pomocników. Dla bpa Stanisława Napierały mamy podrozdział zatytułowany: *Biskupi diecezjalni*, a dla jego następcy: *Bp Edward Janiak*. Już na pierwszy rzut oka widać, że taki układ podrozdziałów jest nielogiczny. Autor, pisząc o biskupach, kończy swój dyskurs na ingresie konkretnego pasterza do katedry lub konkatedry. Można było w sposób skrótowy opisać jeszcze czas posługi na urzędzie biskupim, przeżywanie jubileusze, czas przejścia na emeryturę, śmierci i pogrzebu bpa Janiaka itd. W dalszej części monografii trudno pisać o takich kwestiach. Kolejno ks. Kęszka pisze o urzędach kurii diecezjalnej, jej wydziałach i referatach (to najbardziej obszerna część rozdziału, a może i samej książki, s. 35–54), a dalej o sądzie biskupim, kapitułach, domach formacyjno-rekolekcyjnych, radzie duszpaster-

² Sławomir Kęszka. 2009. *Materiały do dziejów diecezji kaliskiej. Przynależność diecezjalna diecezji Ziemi Kaliskiej*. Kalisz: Edytor.

³ Michał Kieling, Sławomir Kęszka. Red. 2016. *Diecezja kaliska. Parafie – kościoły – kaplice. Przeszłość i teraźniejszość*. Kalisz: Kuria Diecezji Kaliskiej.

⁴ Dzieło to drukowane było w t. 18–24 w latach 1969–1972, a po latach ukazało się jako tzw. nadbitka lubelskiego periodyku naukowego. Zob. Bolesław Kumor. 1972. *Granice metropolii i diecezji polskich 968–1939*. Lublin: Wydawnictwo KUL – Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne.

sko-synodalnej. W przypadku kaliskiej kapituły kolegiackiej zabrakło mi odniesienia się do konkretnych osób, jak ma to miejsce w przypadku dwóch pozostałych kapituł (których personalia autor wymienił).

Kolejny z rozdziałów poświęcony został „parafiom, dekanatom i sanktuariom”, jak ujął to autor w tytule (s. 69–114). Rozdział kończy się „zbyt szybko” na kilku, swoją drogą, dobrych spostrzeżeniach i zestawieniach odnośnie do dekanatów i parafii, których nie znajdziemy w jakiejś tabeli czy schemacie. Swoją drogą autor miał w tym aspekcie jakiś cel, jeśli w przypisie 13 na s. 73 napisał:

Pełny wykaz księży pełniących naczelne funkcje w poszczególnych dekanatach zawarty jest w aneksie zamieszczonym na końcu niniejszej pracy.

Takiego aneksu recenzowana książka jednak nie posiada, chociaż autor odsyła czytelnika do fragmentu tekstu opublikowanego w *Roczniku diecezji kaliskiej* z 2011 r.⁵, w podrozdziale: *Dekanaty i parafie diecezji kaliskiej* (s. 56–59). Autor powinien zarówno w swoim *Wstępie* do pracy, jak i w tym miejscu powołać się na liczącą aż 913 stron monografię: *Diecezja kaliska. Parafie – kościoły – kaplice. Przeszość i terażniejszość*, o której już wspominałem⁶. Opis istniejących w diecezji sanktuariów jest wystarczający. Czytelnik nie skorzysta jednak z możliwości dotarcia do materiałów źródłowych, na które autor powołuje się w przypisach (np. s. 75, przypisy 17, 18 i 19; s. 76, przypis 24 itd.), ponieważ nie znajdziemy ich w końcowej bibliografii.

Rozdział czwarty poświęcony został św. Józefowi – patronowi diecezji (s. 115–139). W tym przypadku dowiemy się o interpretacji patronatu diecezji, który nieco inaczej wymieniała bulla papieska z 1992 r. („Święta Rodzina”), a inaczej *breve* papieskie z 1993 r. („Św. Józef, Mążnek Maryi Dziewicy, Opiekun Zbawiciela”). Na podstawie tekstów źródłowych autor słusznie dowodzi, że:

Jeden jest patron diecezji (...), św. Józef w Świętej Rodzinie, w swoich relacjach do Maryi i Józefa (s. 116).

Dalej autor pisze o dziejach kaliskiego sanktuarium, pierwszej koronacji obrazu w 1783 r. w Rzymie i w 1796 r. w Kaliszu, o pielgrzymkach kapłanów uratowanych za przyczyną św. Józefa z obozu koncentracyjnego w Dachau (pierwsza taka pielgrzymka miała miejsce 29 kwietnia 1947 r.), a wreszcie o najnowszych dzie-

⁵ 2011. *Rocznik diecezji kaliskiej*. Kalisz: Kuria Diecezji Kaliskiej.

⁶ Zob. przypis nr 3.

jach sanktuarium: ponownej koronacji obrazu, o diecezjalnym roku jubileuszowym i peregrynacji kopii obrazu w diecezji, o polskim studium józefologicznym itp. – jako o wydarzeniach rzeczywiście integrujących młodą diecezję.

Rozdział, który nieco mnie rozczarował, poświęcony miał być *Duchowieństwu i wiernym* (s. 141–174). Nie znalazłem tam jednak tak koniecznego opisu diecezjalnego prezbiterium, czy też jakichś zestawień statystycznych, ani też podobnych informacji o wiernych diecezji. Za to autor pisze w rozdziale o diecezjalnym seminarium duchownym, jego powołaniu w 1993 r. i inauguracji jego działalności w stolicy diecezji w 1997 r. (w ciągu 25 lat istnienia wyszło z niego 287 kapłanów). Jest tam również mowa o domach księży emerytów, o propozycjach różnych studiów dla wiernych, wreszcie o I Synodzie Diecezji Kaliskiej (2007–2009). Można było te rzeczy śmiało umieścić w rozdziale mówiącym o strukturze i zarządzie diecezji, tak jak to mamy w przypadku publikowanych roczników diecezjalnych. Ks. Kęszka pisze także o zakonach, zgromadzeniach i instytutach życia konsekrowanego, których członkowie w większości cieszą się pewną niezależnością względem struktur diecezjalnych, wspierając posługę duszpasterską, edukacyjną i dobroczynną w diecezji. Kwestie poświęcone duchowieństwu diecezjalnemu rozwinąłbym, a sprawy dotyczące zakonów zawarł w osobnym rozdziale, podobnie jak w przypadku wiernych świeckich, co byłoby dobrym wprowadzeniem do całej posługi duszpasterskiej (zwyczajnej i nadzwyczajnej) oraz do aktywności społeczno-religijnej, o czym autor pisze w dwóch kolejnych rozdziałach.

Rozdział szósty, zatytułowany: *Duszpasterstwo* (s. 175–206), to dobrze poprowadzony dyskurs dotyczący bardziej duszpasterstwa nadzwyczajnego niż zwyczajnego. Znajdziemy tam bardzo bogate passusy poświęcone obchodom roku jubileuszowego 2000, diecezjalnego Kongresu Eucharystycznego, wreszcie passusy poruszające problematykę katechizacji w diecezji i przygotowania do niej silnej kadry katechetycznej (w łączności z warszawską uczelnią ATK, a później UKSW). Oprócz kwestii duszpasterstwa nadzwyczajnego (Krucjaty Eucharystycznej, Diecezjalnego Centrum *Pro Familia*, duszpasterstwa grup religijnych, szczególnie ministrantów) umieściłbym także kilka kwestii dotyczących służby Bożej i posługi sakramentalnej w diecezji. Autor mógł to śmiało uczynić, być może pisząc przez wiele lat do Watykanu coroczną statystykę *Annuus Census*, którą w gronie archiwistów kościelnych skrupulatnie opracowuje się na potrzeby *Annuario Statisticum Ecclesiae in Polonia*.

W przedostatnim rozdziale ks. Kęszka poruszył sprawy dotyczące *Aktywności religijno-społecznej w diecezji* (s. 207–241). W rozdziale tym znajdziemy wiele informacji o zrzeszeniach i grupach religijnych, czyli to, co dotyczy właśnie wiernych świeckich i ich udziału w misji Kościoła kaliskiego. Jest także mowa o działalno-

ści *Caritas* Diecezji Kaliskiej, o inicjatywach związanych z ewangelizacją i funkcjonowaniem diecezji przy pomocy tak obecnych w przestrzeni publicznej mediów diecezjalnych, a także o rozpowszechnianych wydawnictwach prasowych, publikowanych periodykach naukowych i innych pozycjach książkowych, o rocznikach diecezjalnych, kalendarzach liturgicznych itp. Autor wie, jak ważnym nośnikiem treści, także w ewangelizacji, są media, dlatego nie zapomniał poświęcić kilku zdań diecezjalnemu Radiu „Rodzina”, diecezjalnym czasopismom: „Studiom Kaliskim” i „Opiekunowi” oraz diecezjalnej stronie internetowej.

Rozdział ósmy dotyczy *Wydarzeń integrujących diecezję* (s. 243–295), co wydaje się zabiegiem wręcz logicznym, ponieważ ma on stanowić pewne podsumowanie kwestii, jakim autor poświęcił tyle uwagi w rozdziałach poprzednich. Jest tu mowa o wizycie papieża Jana Pawła II w Kaliszu, jaka miała miejsce 4 czerwca 1997 r. Autor bardzo dokładnie pisze o przygotowaniach do pielgrzymki, pracach organizacyjnych, przebiegu spotkania i o owocach papieskich odwiedzin. Ks. Kęszka skreślił również kilka słów o peregrynacji kopii Cudownego Obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej (w latach 2010–2011) i figury Matki Bożej Fatimskiej (w 1996 r.) oraz o żywej w diecezji Misji Miłosierdzia Bożego. Wnikliwy zapis kronikarski wszystkich wydarzeń zdradza czytanie autora w tych kwestiach, co spowodowane było ułatwionym dostępem do cytowanych przez niego tak licznych źródeł.

W *Zakończeniu* (s. 297–299) autor raz jeszcze pisze o celu i zadaniach, jakie przyświecały mu w napisaniu monografii:

Opis dziejów diecezji kaliskiej, bogatej w tradycje kościelne; [przybliżenie sylwetek] pasterzy diecezji kaliskiej, duchowieństwa i wiernych świeckich, którzy u jej początków odegrali kluczową rolę; [przedstawienie] w sposób całościowy wymiaru administracyjno-strukturalnego diecezji kaliskiej, z uwzględnieniem sieci parafialno-dekanalnej, miejsc kultu maryjnego i świętych pańskich, patronatu św. Józefa nad diecezją, duchowieństwa oraz wydarzeń integrujących diecezję (s. 298).

Ks. Kęszka właściwie omawia, jakie kwestie poruszył w każdym z rozdziałów (poza rozdziałem ósmym), które nie zawsze pokrywały się z zastosowanymi do nich podtytułami. Jednocześnie wskazuje, że:

Praca niniejsza nie jest studium kompletnym i nie wyjaśnia dogłębnie wszystkich zagadnień związanych z dziejami diecezji kaliskiej (s. 298).

Wartość naukowości potwierdza obszerna *Bibliografia* (s. 300–352). Pomimo tego, że „obejmuje ona [tylko] najważniejsze materiały wykorzystane w pracy”, to i tak liczy łącznie 827 pozycji (21 zespołów archiwalnych, 133 dokumenty i listy bpa Napierały, ale ani jednego dokumentu bpa Janiaka, 140 dokumentów z różnych agend kurialnych, 554 publikacje zwarte i artykuły – chociaż jest tam również wiele źródeł i dokumentów kościelnych, np. dokumentów lub listów św. Jana Pawła II czy biskupów goszczących w Kaliszu). Pewien niedosyt wzbudza brak w niej wszystkich pozycji, na które autor w pracy się powoływał. Być może obawiał się, że ta część pracy zajmie być może jedną trzecią objętości książki. Krytyczny aparat przypisów liczy aż 1022 jednostki, co dla właściwego tekstu daje średnią 3,5 przypisu na stronę. Brak ilustracji, map i zestawień statystycznych jest zauważalny, niemniej autor zamieszcza takie pomoce w innych pracach. Wydaje się, że zastosowane przez niego pojęcie: *Zarys dziejów* zostało z reżimem co do zapisanych stronic osiągnięte.

Autor nie uniknął błędów stylistycznych, jednak jest ich znikoma liczba. Dostępcie podchodzę do nadużywania pisowni wielką literą, która w dyskursie naukowym winna jednak mocniej trzymać się prawideł języka polskiego. O „Ziemi Kaliskiej” (dawna nazwa geograficzna i historyczna) nie pisałbym w cudzysłowie. Czasami wybrzmiewa różny zapis pozycji (np. wywiadów), które również stanowią składową bibliografii. Brakuje krótkich wstępów do poszczególnych rozdziałów, po których w podzielonych na mniejsze passusy paragrafach autor omawiałby kolejno następujące po sobie sprawy. Jest również i kilka literówek, niemniej z zadowoleniem przyznaję, że jakość i styl prowadzonego dyskursu zdradza akrybię pracy autora i skrupulatność w tworzeniu tekstu, także w przypadku bardzo rozbudowanych przypisów.

Na szczęście aneksem do książki są jego liczne publikacje, do których się odwołuje, chociaż mógł o nich w konkretnym przypadku wspomnieć. Z tego powodu uważam recenzowaną monografię za bardzo dobrą, pomimo jej licznych niedociągnięć, a także metodologicznej nieporadności w przypadku skonstruowanego planu. Jest to jednak tylko opinia recenzenta, który z uznaniem musi pogratulować autorowi rzetelnego podchodzenia do źródeł, unikania w dyskursie patosu i pochlebnych opinii, wnikliwości w konstruowaniu treści monografii i stylu jej napisania.

Ufam, że ks. Sławomir Kęszka, który od 2023 r. piastuje stanowisko adiunkta badawczego w Instytucie Badań Interdyscyplinarnych Historii na Uniwersytecie im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego w Kaliszu, nie da o sobie zapomnieć i jeszcze niejednemu raz pokusi się o napisanie dobrej monografii historycznej. Ma do tego z pewnością wiele powodów i wiele pomysłów, ponieważ od lat na ła-

mach mediów lokalnych zajmuje się promocją wiedzy historycznej o Kościele na terenie Wielkopolski. Ponadto od 2013 r. współorganizuje Uroczystości Dnia Męczeństwa Duchowieństwa Polskiego przy Sanktuarium Świętego Józefa w Kaliszu, a od 2017 r. jest delegatem biskupa kaliskiego ds. podtrzymywania pamięci o męczeństwie duchowieństwa polskiego. Niejeden raz oficjalnie zapowiadał, że postara się przy kaliskim sanktuarium zgromadzić jak najwięcej pamiątek po kapłanach, którzy przeżyli piekło obozu koncentracyjnego w Dachau. Bo przecież, „gdzie wzmógł się grzech, tam jeszcze bardziej rozlała się łaska” (Rz 5,9). Dobrze byłoby, aby o tej chlubnej i ważnej karcie z dziejów Kościoła w Polsce, tj. o martyrologium polskiego duchowieństwa w czasie II wojny światowej, kolejne pokolenia nie zapomniły⁷.

⁷ Z artykułów ks. Kęszki, jakie poświęcił tejże tematyce, polecam: Sławomir Kęszka. 2018. „Posługa polskich księży w KL Dachau i jej upamiętnienie”. *Biuletyn IPN* 18 (1–2): 49–59; Sławomir Kęszka. 2022. „Duchowo-dziękczynny wymiar pielgrzymek dachauowczyków do sanktuarium św. Józefa Kaliskiego w latach 1948–1958”. *Ateneum Kapłańskie* 179 (3): 566–582; Sławomir Kęszka. 2022. „Duchowo-dziękczynny wymiar pielgrzymek rocznicowych do sanktuarium św. Józefa Kaliskiego w latach 1960–1970”. *Ateneum Kapłańskie* 180 (1): 145–167; Sławomir Kęszka. 2022. „Duchowo-dziękczynny wymiar pielgrzymek rocznicowych do sanktuarium św. Józefa Kaliskiego w latach 1971–1985”. *Ateneum Kapłańskie* 180 (3): 551–573.

